

Kosmopolitisme-2

Petra Bolhuis &
Theo Meereboer
Maieutiek 2017

Verschillende waarden

- Wat wil Appiah? Het gesprek.
- Film over relatie religie, wetenschap en ethiek.

https://www.ted.com/talks/kwame_anthony_appiah_is_religion_good_or_bad_this_is_a_trick_question?language=nl

(15 minuten)

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-2

Wij-zij denken

Appiah gaat uit van gebroken spiegels;
“Alle geloof is vals, alle geloof is waar.
Waarheid is de gebroken spiegel, in
Duizend scherven uitgestrooid; ieder
gelooft
Dat hij met zijn scherp het geheel bezit”
Blz. 25 citeert hier Burton de 19de -eeuwse
reiziger.

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-2

Positivismisme

Positivismisme = een wijsgerige theorie die stelt dat wetenschap de enige geldige kennis oplevert en dat de feiten de enige mogelijke objecten zijn van kennis.(...) en wijst het metafysisch zoeken naar het wezen van de dingen af als een kentheoretische dwaling. (uit filosofie van a tot z)

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-2

Goed en kwaad en positivismisme

Goed en kwaad zijn categorieën die zonder een set aannames onmogelijk zijn.
De objectiviteit van de feiten lijkt een kwestie van goed empirisch waarnemen, maar daar ligt het probleem; wat je ziet is niet wat er is.
Hume schreef al dat er alleen losse elementen beschreven kunnen worden, de rest is “*custom and believe*”.

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-2

Wat nemen we dan waar?

Tot de middeleeuwen waren ook in het westen kennis en ideeën over goed en kwaad aan elkaar gekoppeld door metafysische aannames.
Sinds Descartes, Locke en Comte (17de en 18de eeuw) scheiden wij in toenemende mate kennis en geloof.
Dat is m.b.t. techniek overgenomen in niet-westerse landen, maar hoe zit het met morele zaken?

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-2

Feiten en geen feiten

Feit= Waarneming-> theorievorming->hypothese->toetsen->opnieuw waarnemen en bijstellen.

Kennis van de feiten is een proces.

Geen feiten = datgene wat niet toetsbaar is of door toetsing niet veranderen kan worden ; kwaliteit, zingeving, taboes, rituelen, dogma's, persoonlijke voorkeuren.

Maleutiek-2017 kosmopolitisme-2

Morele zaken zijn geen feiten

Morele zaken kunnen alleen feiten zijn in zoverre ze waargenomen worden; Indiërs verbranden hun overledenen, Nederlanders hebben meer mobiele telefoons dan Duitsers.

De redenen waarom, het belang dat eraan gehecht wordt, de mate van veranderbaarheid, of het als goed of kwaad wordt gezien is allemaal geen feit.

Maleutiek-2017 kosmopolitisme-2

Morele zaken en relativisme

Morele zaken zijn belangrijk omdat ze gaan over waarden en die waarden maken deel uit van een gedeelde geschiedenis, opvoeding en identiteitsvorming. Zelfs als je je ertegen verzet doe je dat in het licht van die waarden.

(Daarbuiten begrijpt men niet waar je je druk over maakt)

Morele waarden horen bij een context (K. blz. 34)

Maleutiek-2017 kosmopolitisme-2

Feiten zijn universeel

We vinden elkaar dus gemakkelijker in de feiten dan in de waarden. Het positivisme wil het debat daar graag toe beperken.

Maar wat is een feit; een kaal stukje objectwereld dat zodra het is beschreven deel gaat uitmaken van een wereld die bestaat uit mensen met opvattingen over goed en kwaad, over normaal en abnormaal. En zelfs wat je wel of niet beschrijft is al gekleurd.

Maleutiek-2017 kosmopolitisme-2

Overtuiging en belang

"Dus overtuigingen kunnen juist of onjuist zijn, redelijk of onredelijk. Maar verlangens worden bevredigd of niet bevredigd."(K.37)

Overtuigingen kun je van feiten voorzien, verlangens zijn persoonlijk en dus niet objectiveerbaar.

"De rede is de slaaf van de hartstochten" stelt Hume en er is geen toetsing of correctie door feiten mogelijk ten aanzien van fundamentele waarden. (K. 40-41)

Maleutiek-2017 kosmopolitisme-2

Naturalistische drogredenen

"... Hume volhield dat het onderscheid tussen 'is' en 'zou moeten', zoals hij zei, 'van het allergrootste belang' was. (...)En volgens het gezegde kun je niet 'van is naar zou moeten komen'.

Omdat we vaak in de verleiding komen om van wat is over te stappen naar wat zou moeten, heeft deze beweging, net als veel andere waarvan filosofen vinden dat ze niet gerechtvaardigd zijn, een neerbuigende naam gekregen: we noemen haar de *naturalistische drogredenen*. (K. 39)

Maleutiek-2017 kosmopolitisme-2

Praten over waarden is niet zinloos

Positivisme redeneert dat alleen rekening houden met bekritiseerbare overtuigingen leidt tot tolerantie, maar dat is in zichzelf een subjectieve waarde en een naturalistische drogreden.

Praten over waarden is niet zinloos. Het geeft een narratief en het verbeelden en verhalen van ideeën geeft betekenis aan de waarden die we gebruiken.

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-2

2017

Praten over feiten is niet zinloos

Feiten kunnen verhelderend zijn in allerlei situaties, maar feiten kunnen niet garanderen dat een we anderen kunnen overtuigen van onze visie.

Positivist zal zeggen dat onderzoek één van beiden gelijk zal geven. De vraag is of dat waar is;

- Vinden we alleen die feiten waar we al naar zochten? (blz. 53)
- Eensgezindheid is geen garantie bij het starten van een gesprek. (63)

Maieutiek-2017 kosmopolitisme-2

2017